

PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ V POPANDEMICKÉ DOBĚ

Napsal Pavel Dosoudil

Centrum sociálních služeb Praha, oddělení Pražské centrum primární prevence

Stále ještě jsme svíráni epidemií a z ní plynoucími omezeními. Objevují se smutné zprávy o růstu počtu vážně nemocných a zemřelých, ale také zprávy pozitivní o příznivějším vývoji křivky epidemie, o postupu v hledání účinné léčby či vakcíny. Již se objevují, zatím opatrně vyslovovaná a spekulativní data, kdy budou opět otevřené školy. Ač boj naší společnosti s epidemií stále trvá a pozornost je stále spíše soustředěna na přítomný okamžik, nastává možná pomalu čas přemýšlet a s rozmyslem konat ve prospěch budoucnosti.

Školy se rychle adaptovaly na situaci. Prostřednictvím moderních technologií zvládají předávat informace, kontrolovat úkoly a dávat zpětnou vazbu k osvojeným znalostem. Koluji zprávy o někde až zahlcení dětí (a rodičů) zadanými úkoly. Možná bude řada pedagogů hnána touhou rychle dohnat neprobranou látku a neztrácet čas jinými aktivitami. Pokud je však potřeba nějaká forma adaptačního programu (nikoliv zrovna adaptační výjezd) po každých prázdninách, bude po této traumatizující situaci zapotřebí dvojnásob. Je nejspíše čas kontaktovat své poskytovatele preventivních programů a domluvit se na formě podpory.

Ukazuje se, že to nejdůležitější, co škola nabízí a nejde žádným způsobem suplovat je sociální učení a rozvoj osobnostních a sociálních kompetencí v přímém mezilidském kontaktu. Ten také děti nejvíce postrádají a mnohé přehodnocují prvotní nadšení z nečekaných prázdnin. Význam zvládnutí širokého spektra copingových strategií jsme nyní mohli vyzkoušet na vzorku celé populace.

Rizikové chování přerušením výuky ve škole nezmizelo. Omezil se jistě výskyt fyzického napadení mezi žáky, šikana se však mohla přesunout do kyberprostoru. Obavy máme v oblasti adiktologické, kolik dětí bylo intenzivně vystaveno zkušenosti užívání alkoholu jako léku úzkosti či nudy, jaké se rozvíjely nelátkové závislosti? Objevují se informace ze zahraničí o růstu domácího násilí v rodinách izolovaných karanténou.

Revize možná čeká programy zaměřující se na kyberproblematiku. IC technologie odvádějí obrovskou službu ve zvládnutí situace. Také poskytovatelé preventivních programů převádějí některé své aktivity do podob webinářů či dalších distančních metod. Zřetelněji také vidíme rozdíly v dostupnosti těchto technologií mezi dětmi a to, jak některé děti byly odříznuty od vzdělávání sociální a ekonomickou situací rodiny. Projít je však potřeba metodiky všech oblastí rizikového chování. Je možné, že do jisté míry budou teď všechny programy na úrovni selektivní.

Poskytovatelé preventivních programů čelí veliké nejistotě. Výrazný výpadek příjmů, se kterými bylo napevno počítáno, se jich také týká. Nejvážněji může dopadnout na ty, kteří mají stabilní tým zaměstnanců v pracovním poměru. Jsou to často organizace, které jsou páteří systému primární prevence v daném regionu. Potřebují v brzké době znát, jak bude situace zohledněna v grantech a dotacích. V některých schématech je již překážka v práci zohledňována, někteří významní donoři se zatím oficiálně nevyjádřili. Je třeba zde aktivně preventivně postupovat proti případnému ničení dlouho budovaného systému pod hesly nutných úspor. Čeká nás prokazování účinnosti, potřebnosti a efektivity programů prevence.

Jako celá společnost, i v našem „rybníčku“ čelíme velikým výzvám. Zároveň nyní můžeme uplatnit to, co učíme a trénujeme. Spolupráci, asertivitu, vyjednávání, plánování.